

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 17/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 mars 2012 regeringens proposition med förslag till lagstiftning om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (RP 2/2012 rd) till lagutskottet för beredning. Lagutskottet begärde utlåtande om ärendet av social- och hälsovårdsutskottet den 16 maj 2012.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Anne Hartoneva, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Pia-Liisa Heiliö, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Vuokko Karsikas, Brottspåföljdsverket
- referendarieråd Arja Myllynpää, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
- jurist Tuula Kähkönen, Folkpensionsanstalten
- jurist Ida Staffans, Finlands Kommunförbund
- direktör Markku Kojo, Finlands Läkarförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten. Genom den upphävs lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff. Den nya lagen innehåller de ändringar som omorganiseringarna på brottspåföljdsområdet förutsätter. Regeringen föreslår också ändringar av innehållet i och behandlingen av de berörda register. Till dessa ändringar hör t.ex. möjligheten att registrera den dömdes fotografi i identifieringsuppgifterna under den tid påföljden avtjänas och klart avgränsade möjligheter att lämna ut och få uppgifter i situationer där Brottspåföljdsmyndigheten med stöd av lagen om förfarandet vid

frigivning av långtidsfångar ska utarbeta en bedömning av risken för våld eller planera och genomföra verksamhet som syftar till att minska denna risk. I propositionen föreslås också en möjlighet att lämna ut uppgifter i patientregistret till den som utför hälso- och sjukvårdsuppgifter med stöd av lag eller ett skriftligt uppdragsavtal också när denne inte är en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som är anställd vid Brottspåföljdsmyndigheten i tjänsteförhållande.

Lagarna avsågs träda i kraft den 1 november 2012.

Lagutskottets begäran om utlåtande

Lagutskottet har i ett brev bett social- och hälsovårdsutskottet yttra sig om hur man bör förhålla sig till propositionen och ändringsförslagen (särskilt 12, 15, 16, 19, 20 och 21 §) i justitieministeriets sammanställning med avseende på social- och hälsovårdsutskottets ansvarsområde.

Till begäran bifogades de förslag till ändringar som justitieministeriet hade gjort till bestämmelserna i lagförslag 1.

Ministeriet föreslår att det föreslagna 15 § 3 mom. ska utgå och att 16 § 3 mom. preciseras enligt följande: "Beslut om utlämnande av personuppgifter till de myndigheter som avses i 1 mom. fattas av ...". Vidare föreslår det ändringar i 7 och 19—21 §.

Till 7 § föreslår ministeriet ett nytt 2 mom. som anger att övervaknings- och verksamhetsregistret ska innefatta ett klientregister för socialt arbete med uppgifter om vilket behov av socialvård fången eller den intagne har eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som han eller hon får. Bestämmelser om utlämnande och annan behandling av registeruppgifterna finns i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

19 §. Utlämnande av uppgifter ur Brottspåföljdsmyndighetens patientregister. Trots sekretessbestämmelserna i lag får en läkare som svarar för hälso- och sjukvården för fångar eller intagna eller, i enlighet med läkarens anvisningar, en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården utan skriftligt samtycke av den registrerade lämna ut uppgifter ur patientregistret

1) till direktören vid ett bedömningscentrum eller fängelse eller till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som utsetts av direktören, om uppgifterna är nödvändiga för att skydda fångens eller den intagnes liv, hälsa eller säkerhet eller förhindra hot mot någon annans hälsa, liv eller säkerhet,

2) till tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten, om uppgifterna behövs när fångens eller den intagnes arbetsförmåga bedöms med avseende på arbete, studier eller annan verksamhet,

3) när de behövs för att ta fram en bedömning av och ett utlåtande om risken för våld i enlighet med 1 § 2 mom. i lagen om förfarandet vid frigivning av långtidsfångar (781/2005) och för att planera och genomföra den verksamhet som ordnas utifrån riskbedömningen.

När det gäller 1 mom. 3 punkten får uppgifter också lämnas ut om en bedömning i ett utlåtande som bygger på en sådan undersökning av sinnesstillståndet hos en svarande i brottmål som avses i 17 kap. 45 § i rättegångsbalken, om bedömningen gäller huruvida den åtalade ska anses vara synnerligen farlig för någon annans liv, hälsa eller frihet.

20 §. Rätt att få uppgifter av andra myndigheter. Här föreslår ministeriet ett nytt 2 mom. med följande lydelse:

Brottspåföljdsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av kommunala social- och hälsovårdsmyndigheter och andra uppgiftsskyldiga enligt 20 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) få följande information, när den är nödvändig för myndighetens uppgifter:

1) uppgift om vilka social- och hälsovårdstjänster den brottsmisstänkte använder och om arbetslivserfarenhet, funktionsförmåga, eventuella drogproblem eller annat som gäller placering på en sysselsättningsplats för verkställighet av samhällspåföljd, när myndigheten ska utarbeta ett utlåtande till domstol,

2) uppgift om levnadsförhållanden, drogmissbruk, missbrukarrehabilitering, psykiska hälsa, användning av mentalvårdstjänster, eventuella barnskyddsåtgärder och annat motsvarande i fråga om en person som misstänks för ett brott som ska ha begåtts innan fyllda 21 år, när myndigheten ska utarbeta en påföljdsutredning,

3) uppgift om våld i nära relationer, missbrukarvård och intressebevakning i fråga om en fånge, när denna information behöver beaktas vid verkställighet av fängelsestraff och vid förberedelse av frigivning.

De uppgifter som avses i 1 och 2 mom. kan lämnas genom teknisk anslutning så som särskilt avtalas med den registeransvarige.

21 §. Rätt att få uppgifter av domstol och av verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård utanför Brottspåföljdsmyndigheten. Ministeriet föreslår att 3 mom. ska få följande lydelse:

Utöver vad som bestäms någon annanstans i lag har Brottspåföljdsmyndighetens hälsovårdsenhet trots sekretessbestämmelserna rätt att få uppgifter ur patientregister hos andra verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård för en bedömning av eller ett utlåtande om risken för våld i enlighet med 1 § 2 mom. i lagen om förfarandet

vid frigivning av långtidsfångar och för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas utifrån riskbedömningen vid någon av Brottspåföljdsmyndighetens verkställighetsenheter. Hälsovårdsenheten har för att utarbeta bedömningen eller utlåtandet rätt att av Institutet för hälsa och välfärd få uppgifter ur en i 17 kap. 45 § i rättegångsbalken avsedd undersökning av sinness tillståndet hos en svarande i brottmål och det utlåtande som baserar sig på den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Regeringen föreslår en ny lag som gäller driften av de personregister och behandlingen av de personuppgifter som Brottspåföljdsmyndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter. Syftet är att se till att lagstiftningen uppdateras till följd av den förändrade organisationen inom brottspåföljdsområdet och att göra de preciseringar av registerinnehållet och behandlingen av personuppgifter som i praktiken har visat sig vara nödvändiga. Vidare är det meningen att myndighets-samarbetet ska främjas. Utskottet har granskat lagförslag 1 utifrån de ändringsförslag som lagutskottet fogade till sin begäran om utlåtande och tillstyrker dem, men med följande anmärkningar.

Brottspåföljdsmyndighetens patientregister

Brottspåföljdsmyndighetens hälsovårdsenhet ska föra ett patientregister, och bestämmelser om vilka uppgifter som ska föras in i registret och om sekretess i fråga om uppgifterna finns enligt 12 § i lagförslag 1 i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992). Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande att den lagen bl.a. föreskriver om journalhandlingar och sekretessbelagda uppgifter i journalhandlingar, men där finns inga bestämmelser om uppgifter som ska föras in i patientregistret och om upp-

gifternas sekretess enligt 12 § i den föreslagna lagen. Lagen innehåller heller inte bestämmelser om andra regleringsobjekt som grundlagsutskottet anser vara viktiga för skyddet av personuppgifter. Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna om patientregistret måste kompletteras i detta avseende för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Social- och hälsovårdsutskottet ser det som viktigt att samma bestämmelser om behandling av och sekretess för patientuppgifter som gäller allmänt inom sjuk- och hälsovården också gäller för journalhandlingarna i Brottspåföljdsmyndighetens patientregister. Det är med tanke på patienternas och de hälso- och sjukvårdsanställdas rättssäkerhet ändamålsenligt att de anställda följer samma förpliktande bestämmelser som i arbetet i övrigt, bl.a. patientlagens bestämmelser, och de tillämpningsanvisningar som meddelats med stöd av dem. Grundlagsutskottets utlåtande talar emellertid för en precisering av 12 § i lagförslag 1 exempelvis på följande sätt:

De journalhandlingar som avses i 12 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) ska föras in i Brottspåföljdsmyndighetens patientregister. Patientuppgifter ska föras in i handlingarna på det sätt som föreskrivs i 12 § och med stöd av den. Bestämmelser om sekretessbelagda uppgifter i journalhandlingarna finns i 13 § i den lagen.

Att lämna ut uppgifter ur patientregistret till andra inom Brottspåföljdsmyndigheten

Både enligt gällande lagstiftning och enligt vad regeringen föreslår får endast sådana uppgifter i patientregistret som inte anger sjukdomens art eller någon annan detalj om personens hälsotillstånd eller vård lämnas ut till andra än hälso- och sjukvårdsanställda inom Brottspåföljdsmyndigheten utan den registrerades samtycke (19 §). Det kan enligt propositionen röra sig om uppgifter som läkaren anser nödvändiga med tanke på personens vård eller bemötande eller för att skydda personens egen eller andras hälsa eller säkerhet.

Enligt 19 § i bilagan till begäran om utlåtagande får en läkare som svarar för hälso- och sjukvården för fångar eller intagna eller, i enlighet med läkarens anvisningar, en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården lämna ut uppgifter ur patientregistret i de situationer som anges i den bestämmelsen utan samtycke av den registrerade. Med stöd av 1 punkten får uppgifter lämnas ut till bl.a. fängelsedirektören, om uppgifterna är nödvändiga för att skydda fångens liv, hälsa eller säkerhet eller förhindra att någon annans hälsa, liv eller säkerhet hotas. Det föreslås inte att bara de uppgifter ska få lämnas ut som inte anger exempelvis sjukdomens art.

Bestämmelsen behövs bl.a. för att förhindra spridning av allvarliga smittsamma sjukdomar eller beakta suicidala tendenser i de fall där fången inte ger sitt samtycke till utlämnande av uppgifter. I vissa situationer kan det exempelvis bli fördröjningar när det gäller att få hjälp till en fånge som drabbats av en sjukdomsattack eller vara svårare att förebygga självmordsrisk om de anställda inte har tillräckligt med information om läget. Social- och hälsovårdsutskottet förordar att 19 § 1 mom. 1 punkten formuleras i enlighet med bilagan till begäran om utlåtagande. Utskottet understryker att det bara är uppgifter som är nödvändiga för bestämmelsens syfte som kan omfattas av rätten att lämna ut uppgifter ur patientregistret och att det bara sällan är nödvändigt att uppges detaljer om sjukdomens art eller om hälsotillståndet för att skydda fångens eller andras hälsa och säkerhet.

Ministeriets formulering av 19 § 1 mom. 2 punkten medger utlämnande av känsliga uppgifter om hälsotillstånd till vilken tjänsteman som helst vid Brottspåföljdsmyndigheten, om uppgifterna behövs när fångens eller den intagnes arbetsförmåga bedöms med avseende på placering i arbete, studier eller annan verksamhet. Enligt 3 punkten i samma moment får uppgifter ur patientregistret lämnas ut bl.a. när de behövs för att bedöma risken för våld i fråga om en långtidsfånge. Grundlagsutskottet framför i sitt utlåtande att antingen måste dessa rättigheter att lämna ut uppgifter kopplas till nödvändighetskriteriet eller så måste det preciseras vilka uppgifter det får röra sig om och krävas att uppgifterna behövs, om lagförslaget ska behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att utlämnandet kopplas till nödvändighetskriteriet och att man dessutom i bestämmelserna anger vilka tjänstemän på Brottspåföljdsmyndigheten som uppgifterna får lämnas ut till.

Rätt att behandla uppgifter

I 15 § 3 mom. föreslår regeringen bestämmelser om rätten för andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården än de som är anställda som tjänstemän att behandla uppgifter i patientregistret. Justitieministeriet föreslår att momentet ska utgå. Utskottet förordar strykningen, eftersom bestämmelsen är onödig. När det rör sig om köpta tjänster har nämligen de hälso- och sjukvårdsanställda som deltar i vården rätt att få den information de behöver för vården utan något särskilt samtycke.

Klientregistret för socialt arbete

Ministeriet föreslår ett nytt 7 § 2 mom. Det gäller Brottspåföljdsmyndighetens klientregister för socialt arbete med uppgifter om fångens behov av socialvård och de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som han eller hon får. En bedömning av huruvida denna bestämmelse behövs ska enligt avsikt göras i samband med att hela socialvårdslagstiftningen ses över. Utskottet anser att det med avseende på behandlingen av de klientuppgifter

som rör socialt arbete är viktigt att lagen nu får en hänvisning till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

Brottspåföljdsmyndighetens klientregister för socialt arbete ingår enligt bilagan till begäran om utlåtande i övervaknings- och verksamhetsregistret. Enligt det 7 § 2 mom. som ministeriet föreslår i bilagan ska lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården tillämpas på utlämnande och annan behandling av registeruppgifterna. Utskottet uppfattning är att detta bör framgå också av 16 §, som gäller utlämnande av uppgifter.

Den föreslagna 16 § gäller utlämnande av uppgifter ur Brottspåföljdsmyndighetens verkställighetsregister, samhällspåföljdsregister och övervaknings- och verksamhetsregister. Där nämns emellertid också lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och annan lagstiftning. Men där räknas också detaljerat upp de olika myndighetsuppgifter som medger att uppgifter lämnas ut. För exempelvis Folkpensionsanstaltens del anges rätten att få uppgifter emellertid särskilt i lag för varje förmån den beviljar. I syfte att undvika överlappande bestämmelser och tolkningsproblem bör det också kontrolleras om de myndigheter som nämns i 16 § redan i detta nu på grundval av någon annan lag har rätt att få de avsedda uppgifterna av Brottspåföljdsmyndigheten.

Brottspåföljdsmyndighetens rätt att få uppgifter av andra myndigheter

Ministeriet föreslår att Brottspåföljdsmyndigheten enligt 20 § 2 mom. ska ha rätt att få den in-

formation den behöver för sina uppgifter av bland annat de kommunala social- och hälsovårdsmyndigheterna. Informationen kan gälla exempelvis vilka social- och hälsovårdstjänster en brottsmisstänkt person använder och missbrukarvård som en fånge får. I de föreslagna bestämmelserna begränsas rätten till nödvändig information och dessutom anges det för vilka ändamål informationen kan begäras. Utskottet konstaterar att det är viktigt att de kommunala myndigheterna får en tillräckligt detaljerad och motiverad begäran om uppgifter för att de ska kunna göra en korrekt bedömning av om kriterierna är uppfyllda.

Enligt den 21 § som ministeriet föreslår ska Brottspåföljdsmyndighetens hälsovårdsenhet ha rätt att få uppgifter ur patientregister hos andra verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård och ur en undersökning av sinness tillstånd för en bedömning av eller ett utlåtande om risken för våld i enlighet med lagen om förfarandet vid frigivning av långtidsfångar och för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas utifrån riskbedömningen. Utskottet anser att den föreslagna bestämmelsen behövs och tillstyrker den.

Ställningstagande

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar det som sägs ovan.

ShUU 17/2012 rd — RP 2/2012 rd

Helsingfors den 23 november 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Sanni Grahn-Laasonen /saml
Arja Juvonen /saf
Laila Koskela /saf
Merja Kuusisto /sd
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Lasse Männistö /saml
Hanna Mäntylä /saf
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /saml
Anu Vehviläinen /cent
Erkki Virtanen /vänst
ers. Pia Kauma /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.